

AGDER FYLKESKOMMUNE

SANDØYA OG KLÅHOLMEN

UTHAVNKARTLEGGING_ENKEL LANDSKAPSANALYSE

FESTE LANDSKAP ARKITEKTUR
30.04.2020

SANDØYA OG KLÅHOLMEN

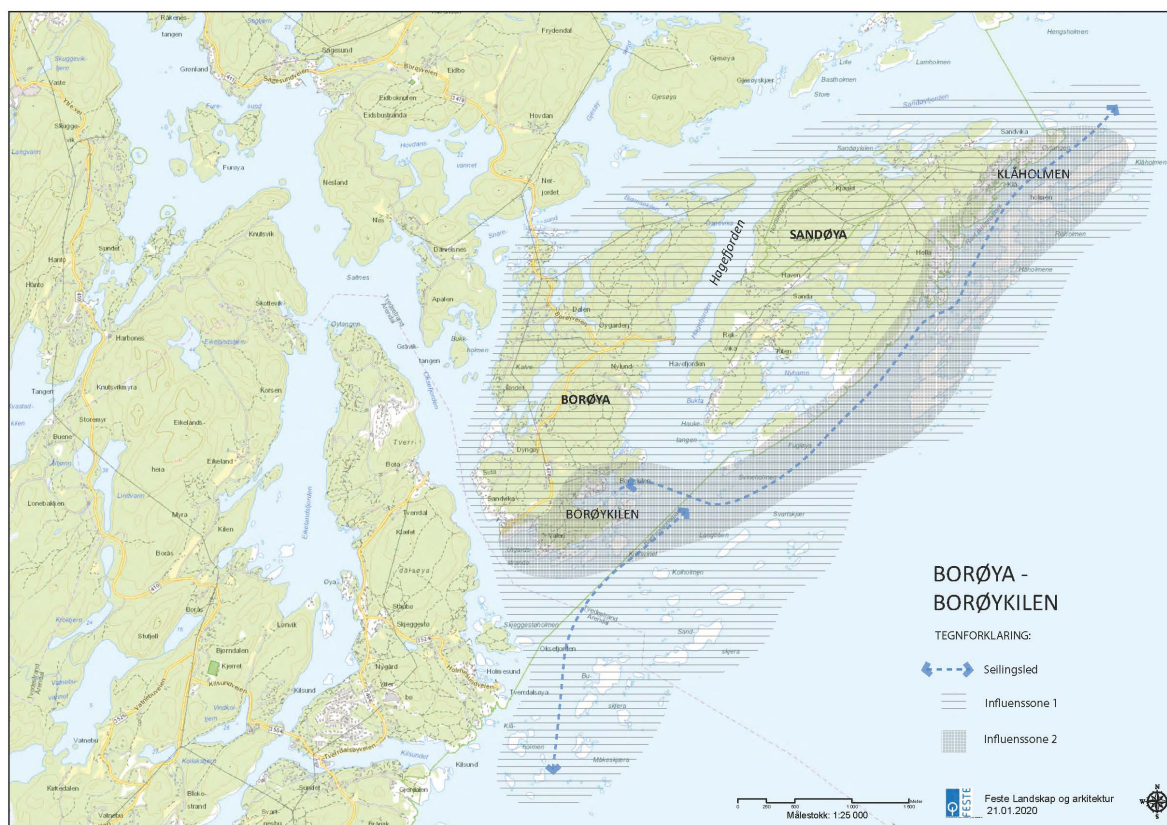
Sammenheng mellom Borøya og Sandøya og den historiske funksjonen, hvor de to uthavnene fungerte sammen og utfylte hverandre, er et karaktertrekk ved disse to uthavnene.

Sandøya ligger rett utenfor og øst for Borøya. De to store øyene danner en sammenhengende rekke av mindre uthavner mot Skagerak. Hagefjorden er et naturlig skille mellom de to øyene med mange likhetstrekk, både overordnet og i landskapskarakter. Klåholmen ligger som tydelig og godt skjermet havn med bebyggelsen godt tilpasset i landskapet rundt bukta.

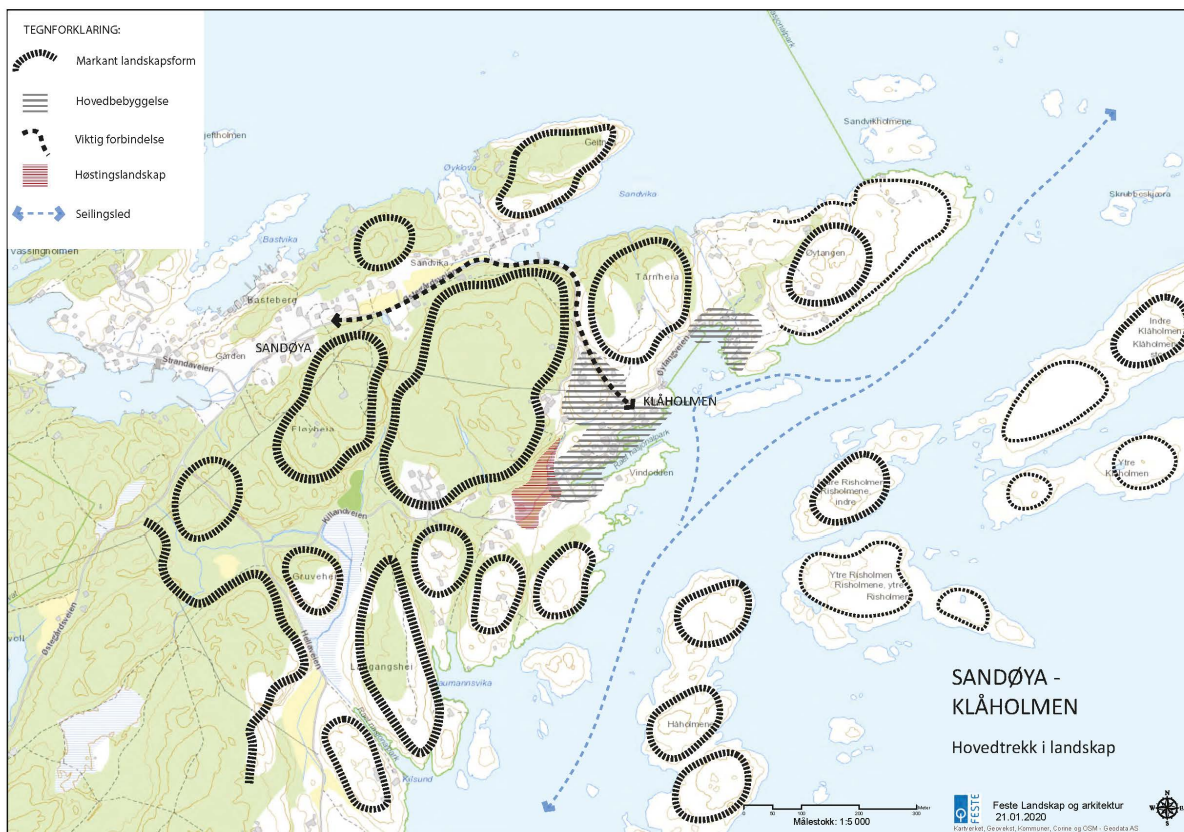
Sandøya er en kjede av mindre havner fra Klåholmen og videre mot nordvest.

Reparasjonsverft (Nyhamn), Lossted (ved Bukta), gjestgiverier, forsyning og bryggeanlegg.

Kulturmiljøet i disse småhavnene er godt bevart og det finnes både noe 1700-tallsbebyggelse, men mest fra 1800-tallet. Sandøya er et levende og livskraftig helårssamfunn.

Med influenssone menes det landskapet som er viktig for møtet med og opplevelsen av uthavna med tilkomst fra sjøen. Influenssone 1 er det store landskapet man seiler inn gjennom. Influenssone 2 er landskapsrammene rundt selve uthavna

Kartet er en illustrasjon av hvilke landskapstrekk som preger stedet

Tabell _ Fastsetting av landskapskarakter

Sjekkliste for fastsetting av landskapskarakter SANDØYA og KLÅHOLMEN		
Forhold ved landskapet	Beskrivelse	Betydning for landskapskarakter (stor-liten)
Landskapets innhold		
Landformer Sjø og vassdrag	Småkupert og kollete landskap. Langs sjøsida er landskapet preget av små øyer, holmer, sund og bukter som er godt skjermet mot vær og vind. Sundet fra Klåholmen til Fugløya er fortsatt en effektiv skjerm mot havet. Nyhamn mot vest er en stor og lun havbukt. Tre tjern inne på øya.	Stor
Vegetasjon	Edelløvskog, eikeskog og furuskog med innslag av gran. Vindpreget furuskog mot havet, skjermingsskog. Noe myr i lavereliggende områder.	Stor

Arealbruk og bebyggelse	Noe jordbruksdrift på mindre steder i de indre delene av Sandøya. Den eldste bebyggelsen er på sjøsida i Klåholmen, Hella, Nyhamn og fram til Bukta. Det eldste huset er fra midten av 1600 tallet og ligger ved fergeleiet. Bebyggelse fra 1700-tall og mest 1800-tall, med innslag av 1900-tallet og fram til i dag.	Middels
Kulturhistorien i landskapet	Uthavna henger sammen med uthavna Borøya. Sandøya er en kjede av mindre havner fra Klåholmen og rundt mot nordvest. Reparasjonsverft (Nyhamn), Lossted (ved Bukta), gjestgiverier, forsyning og bryggeanlegg	Stor
Kulturelle referanser	Daumannsbukta, Gruvehei, Gården og Haven.	Liten
Romlig - estetiske forhold	Havefjorden skiller Sandøya og Borøya med et bredt og langt sund. Variert sjøsida med lune bukter, smale sund og småøyer. Småkollete og variert landskap med lukkede landskapsrom. Åpent og nakent landskap med fjell og svaberg mot Skagerak. Estetisk henger bebyggelse sammen og oppleves som helhetlig. Selv om det er en del bebyggelse fra nyere tid.	Stor
<i>Endrings- og vedlikeholds-prosesser</i>		
Aktive naturprosesser	Havstigning. Fremtidig stor betydning.	stor
Jord- og skogbruk, fiske, annet bruk av utmark	Innmarka på de aktive gårdene er holdt i hevd.	Middels
Bygge- og anleggsvirksomhet, Transport	Nye byggeprosjekter og hytteutbygging som svekker lesbarhet av uthavn-historien, er en utfordring. Transport foregår stort sett via veg- og stisystemet. Noe sjøtransport. Offentlig ferge i Havefjorden fra Borøya.	stor
<i>Sammenhenger og brudd</i>		
Geografiske og romlige	Havefjorden er en viktig sammenheng, men også brudd mellom landformer som har ytre likheter. Sund og bukter danner sammen med landskapet bak fine og opplevelsesrike landskapsrom. Øyer og holmer på yttersida mot storhavet danner en skjerma seilingsled langs de to øyene.	Stor

Funksjonelle	Sjøsida med brygger og naust bebyggelse og verft. Småbåtverftet i Nyhamn er i fortsatt drift.	Middels
Historiske	Brygger, sjøhus, losstasjon, verft, hager og bebyggelse.	Middels
<i>Nøkkelelementer</i>		
Naturskapte nøkkelelementer	Havefjorden, sund, bukter, småøyer mot havet og vegetasjon.	Stor
Menneskeskapte nøkkelelementer	Brygger, verft og slipper, fortøyningsbolter, hager, veger og bebyggelse.	Middels
<i>Landskapskarakter:</i>		
<i>Fortellinga (det spesielle ved denne uthavna):</i> Sammenheng mellom Borøya og Sandøya og den historiske funksjonen, hvor de to uthavnene hang sammen og utfylte hverandre. Sandøya ligger rett utenfor og øst for Borøya. De to store øyene danner en sammenhengende rekke av mindre uthavner mot Skagerak. Hagefjorden er et naturlig skille mellom de to øyene med mange likhetstrekk, både overordnet og i landskapskarakter. Klåholmen ligger som tydelig og godt skjermet havn med bebyggelsen godt tilpasset i landskapet rundt bukta. En viktig kvalitet ved Sandøya er at det fortsatt er et levende og livskraftig lokalsamfunn med over 300 fastboende. Øya har butikk, barnehage, skole, gjestehus og keramikkverksted.		
		
<i>Bebyggelse langs havna på Klåholmen</i>		<i>Fortsatt ligger det båtbyggeri på Sandøya.</i>
<i>En stor kvalitet ved øya er at dette fortsatt er et levende lokalsamfunn.</i>		

Tabell _ Verdivurdering landskapsbilde

Verdivurdering delområde SANDØYA og KLÅHOLMEN						
Verdikriterier	*	**	***	****	*****	Begrunnelse
Mangfold og variasjon				x		Stort mangfold og variasjon i landskap og bebyggelse.
Tidsdybde og kontinuitet			x			Fortsatt tydelig uthavn samlet sett.
Helhet og sammenheng				x		Helheten og sammenhengen er inntakt pga endringer i liten grad har bygd ned kvalitetene ved stedet.
Brudd og kontrast			x			Brudd og kontrast er stor i landskapet fra utsida til innsida.
Tilstand og hevd			x			Tilstand og hevd er jevnt god.
Inntrykkstyrke og utsagnskraft				x		Sandøya er slående i landskap og bebyggelse.
Lesbarhet				x		Tydelig som uthavn og med mindre havner som er lett fattbare.
Tilhørighet og identitet				x		Sandøya har en klar identitet som folk tar vare på. Levende lokalsamfunn.
Oppsummering						
Styrker: Levende øysamfunn med mange fastboende som tar vare på øya. Svakheter: Dersom øya mister sin attraksjonsverdi som bosted. Muligheter: Et sterkt lokalsamfunn med folk og virksomheter som kan utvikle øya med mangfold og nisjevirkosomheter. Trusler: Utbyggingspress og tap av identitet. Dersom utbyggingspresset øker, kan stedet fragmenteres og miste historisk lesbarhet og dagens kvaliteter.						